

ایران زندان بزرگی که در آن تجاوز به همجنس افزایش می‌یابد

گفتگوی میترا شجاعی از دویچه وله با مهرداد درویش پور

معمولا بیش از ۹۰ درصد قربانیان تجاوز را زنان تشکیل می‌دهند. اما فرمانده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی اعلام کرده که در سال ۱۳۹۰، ۶۰ درصد قربانیان تجاوز در ایران مرد و اکثر آنها پسران زیر ۱۵ ساله بوده‌اند.

روزنامه شرق به نقل از سردار احمدی مقدم، فرمانده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی گزارش کرده در سال ۱۳۹۰، ۹۰۰ پرونده تجاوز ثبت شده است. ۶۰ درصد قربانیان این تجاوزها مردان و بیشتر پسران زیر ۱۵ سال بوده‌اند.

با شنیدن یا خواندن واژه "تجاوز جنسی" چه صحنه‌ای را مجسم می‌کنید؟ زنی با لباس‌های پاره شده و بدنی کبود و چشمانی ملتهب و ناآرام؟ یا پسر نوجوانی که با ناباوری به آنچه بر او رفته نگاه می‌کند؟

معمولا بیش از ۹۰ درصد قربانیان تجاوز را زنان تشکیل می‌دهند. اما فرمانده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی اعلام کرده که در سال ۱۳۹۰، ۶۰ درصد قربانیان تجاوز در ایران مرد و اکثر آنها پسران زیر ۱۵ ساله بوده‌اند.

این آمار نشان‌دهنده‌ی چه واقعیتی است؟ آیا ایران تنها کشور جهان است که در آن مردان و پسران نوجوان بیشتر در معرض خطر تجاوز قرار دارند؟ یا این‌که مردانی که مورد تجاوز قرار می‌گیرند شهادت بیشتری برای طرح شکایت دارند؟ آیا زنان به واسطه‌ی نگاه غلط جامعه به قربانی تجاوز، موارد تجاوز را گزارش نمی‌کنند؟

مهرداد درویش‌پور، جامعه‌شناس مقیم سوئد علت این امر را پیش از هرچیز ممنوعیت روابط آزاد بین زن و مرد در ایران می‌داند. او جامعه ایران را به مکان‌هایی مانند زندان یا سربازخانه تشبیه می‌کند که در آن به دلیل عدم وجود رابطه‌های جنسی طبیعی، آمار تجاوز بالا می‌رود.

این جامعه‌شناس می‌گوید: «در جامعه‌ای که معاشرت جنسی آزاد نیست،

رویگرد به تجاوز جنسی به پسران جوان بسیار زیاد است. یعنی شبیه آن اتفاقی که در ابعاد دیگری در زندان می‌افتد و مثلاً^۳ زندانیان مرد به زندانیان مرد دیگر تجاوز می‌کنند، چون آنجا امکان معاشرت با زن وجود ندارد. در سطح جامعه هم زمانی که هنجارهای جنسی آزادانه و سالمی وجود ندارد، این اتفاق می‌تواند بیافتد که خیلی از مردان به^۴ ویژه به پسران جوان که آنها را فاقد قدرت می‌بینند روی بیاورند. به این ترتیب، تجاوز جنسی گسترده^۵ تر به پسران، یکی از پیامدهای ممنوعیت^۶ های جنسی در کل جامعه و جدایی جنسیتی^۷ ای است که بین زنان و مردان وجود دارد».

بشنوید: گفت و گو با مهرداد درویشپور

جامعه‌ای که متجاوز و قربانی، هردو را مجازات می‌کند

در کشوری مانند مراکش که مترقی‌ترین قوانین درباره زنان را در میان کشورهای آفریقایی دارد، مرد متجاوز موظف است با زن قربانی ازدواج کند. گویا این نهایت لطفی است که یک جامعه مردسالار می‌تواند به زنی که مورد تجاوز قرار گرفته بکند.

در ایران مجازات متجاوز اعدام است البته با این شرط که چهار مرد شهادت دهند که تجاوز به صورت کامل انجام شده و یا فرد متجاوز چهار بار نزد قاضی به عمل خود اعتراف کند.

اما نگاه جامعه به فرد قربانی از جنس دیگری است. در خانواده‌هایی با ساختار سنتی، زن یا دختر مورد تجاوز قرار گرفته، نشانی از "بی‌آبرویی" است و به همین دلیل قربانی ترجیح می‌دهد حتی در محیط خانواده نیز آنچه را بر او رفته بازگو نکند به همین دلیل از طرح شکایت هم صرف‌نظر می‌کند.

مهرداد درویشپور ضمن اشاره به این نکته می‌گوید: «شکایت مثلاً^۸ یک نوجوان پسر یا مرد از تجاوز جنسی، یک معنا دارد، ولی زن یا دختر جوانی که برود شکایت کند که مورد تجاوز جنسی قرار گرفته، می‌تواند اساساً^۹ آینده^{۱۰}ی خودش را تیره و تار کند و به اصطلاح امکان پی^{۱۱} ریزی یک آینده^{۱۲}ی درخور را از خود سلب می‌کند. بنابراین به خاطر حفظ شرم زنانه، به دلیل نگرانی از این^{۱۳} که شکایت به نتیجه نرسد، به دلیل نگرانی از واکنش سنگین خود خانواده^{۱۴}ی دختر، زنانی که مورد تجاوز قرار می‌گیرند، معمولاً^{۱۵} کم^{۱۶} تر شکایت می‌کنند».

مهرداد درویشپور می‌گوید در جامعه‌ای که امکان معاشرت با زن وجود

ندارد، آمار تجاوز به همجنس بالا می‌رود

وقتی دادگاه و پلیس هم امن نیستند

در بسیاری از گزارش‌های منتشرشده از ایران، نوع برخورد ماموران انتظامی و حتی قضایی با زنی که مورد تجاوز قرار گرفته، یکی دیگر از دلایلی است که زنان را به عدم طرح شکایت ترغیب می‌کند.

نگاهی به سخنان امامان جمعه و برخی مسئولان قضایی و انتظامی بعد از حوادث تجاوزهای گروهی در سال گذشته، شاهدهی است بر این مدعا.

درباره حادثه تجاوز گروهی به میهمانان یک میهمانی در خمینی‌شهر که سال گذشته اتفاق افتاد، رئیس آگاهی اصفهان، به خبرگزاری ایسنا گفت: «اگر در این حادثه خانم‌ها حداقل حجاب را در باغ رعایت کرده بودند، شاید مورد آزار و اذیت قرار نمی‌گرفتند».

امام جمعه خمینی‌شهر نیز از رفتار و پوشش قربانیان این تجاوز گروهی انتقاد کرده و گفته که از میان این ۱۴ نفر که برای پارتی به شهر ما آمده بودند، تنها دو نفر خانواده بوده‌اند. به تاکید موسی سالمی، «آن‌ها که مورد تجاوز قرار گرفته‌اند، آدم‌های علیه‌السلامی نبوده‌اند و با شراب‌خواری و رقاصی یک عده دیگر را تحریک کرده‌اند که باید در جای خودش به این جرایم هم رسیدگی شود».

در حادثه تجاوز گروهی به یک زن در استان گلستان نیز رئیس کل دادگستری استان، مجدداً انگشت اتهام را به سوی قربانیان دراز کرد. او با اشاره به حادثه خمینی‌شهر، گفت: «در بعضی جنایات عامل اصلی خود قربانی است.»

به همین دلایل است که زنان قربانی تجاوز شانس کمتری برای پیگیری شکایت خود می‌بینند و از طرح شکایت صرف نظر می‌کنند.

دولت زمینه‌ساز گسترش بزهکاری‌ها

“فرد متجاوز بیمار است” این رویکردی روانشناسانه به پدیده تجاوز است. اما جامعه‌شناسان نظر دیگری دارند. به عقیده‌ی این گروه، جامعه‌ی بیمار است که فرد را به سمت اعمالی مثل تجاوز سوق می‌دهد.

مهرداد درویش‌پور حامی این نظریه است: «من جمله‌ای می‌خواهم بگویم که شاید اندکی یأس‌آلود و شاید غلوآمیز باشد. به یک معنی حتماً غلوآمیز است، ولی گاهی استفاده از یک استعاره می‌تواند یک زنگ

خطر را معنا ببخشد. گاهی فکر می‌کنم جامعه‌ی ایران دارد شباهتی پیدا می‌کند به سرنوشت کشتی تایتانیک. جامعه‌ی ایران به ویژه در سالیان اخیر، می‌شود گفت در همه‌ی زمینه‌ها روند انحطاطی شتاب‌آلودی را طی می‌کند. فقر، بیکاری فزاینده، گسترش بزهکاری، فرار از کشور، شدت‌یابی سرکوب‌ها، دستگیری‌ها و زندان‌ها، افزایش میزان اعدام‌ها در کشور و افزایش بزهکاری در تمام ابعاد گوناگونش و از جمله تجاوزات جنسی، به نظر من، نشانگر این واقعیت است که جامعه‌ی ایران در پی یک نوع سرکوب سیاسی و فطرت سیاسی، نوعی شکوفایی دوران گذشته‌اش را که در آن جنبش اعتراضی سال ۸۸ ایجاد شده بود و خلاقیت‌ها رشد می‌کردند، از دست داده و جای آن شور و خلاقیت و سازندگی را اعتیاد، در خود فرورفتن، مشکلات روانی، بزهکاری، افزایش طلاق‌ها و تجاوزات جنسی گرفته است».

این جامعه‌شناس معتقد است وقتی مردم نتوانند اعتراض خود را نسبت به این بی‌عدالتی‌ها و نابرابری‌ها نشان بدهند، پرخاشگری‌های اجتماعی در قالب بزهکاری و یا تجاوز افزایش پیدا می‌کند.

آقای درویش‌پور نتیجه می‌گیرد که خود مجموعه حاکمیت با ناتوانی در حل این معضلات زمینه‌ساز بروز ناهنجاری‌های اجتماعی می‌شود.